

04.02.2014

no. / /
**LUKIOKOULUTUKSEN YLEISIÄ VALTAKUNNALLISIA TAVOITTEITA JA TUNTIJAKOA VALMISTELEVÄN
TYÖRYHMÄN EHDOTUS / Suomen englanninopettajat ry:n lausunto**

Lukio-opetuksella voidaan sanoa olevan kaksi päätavoitetta. Sen pitää tarjota opiskelijoille tarpeeksi laaja yleissivistys ja lisäksi sen tulee antaa heille valmiudet jatko-opintoihin yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Työryhmän esitystä on julkisuudessa arvosteltu erityisesti siitä, että yleissivistys ei tule tarpeeksi laajasti esille. Siksi haluamme muistuttaa, että kielten osaaminen antaa mitä suurimmassa määrin valmiuksia jatko-opintoihin sen lisäksi, että kielet lisäävät yleissivistystä ja antavat tietoa maailmasta ja kulttuurista Suomen ulkopuolella.

Työryhmän esityksessä on kolme vaihtoehtoista tuntijakomallia ja lisäksi siihen on liitetty eriäviä mielipiteitä. Kaikissa malleissa opiskelijoille pakollisten A- ja B1-kielten tuntijako pysyy ennallaan, mutta koska lopullinen päätös ei välttämättä ole mikään esitetyistä malleista, kommentoimme ehdotusta myös niiden osalta. Keskitymme ehdotuksen vaikutuksiin kielten opiskeluun.

Englannin osaaminen on turvattava

Työryhmän ehdotuksessa (s. 23) on Tilastokeskukselta saatu tilasto, jonka mukaan esimerkiksi vuonna 2011 99,5 % lukion koko oppimäärän suorittaneista oli opiskellut englantia A-kielenään (osalla näistä oli ollut myös toinen opiskeltava A-kieli). Tämä osoittaa, että englannin opiskelu koetaan tärkeäksi ja hyödylliseksi. Monet käyttävät englantia vapaa-ajallaan mutta lähes kaikki yliopistoissa ja merkittävä osa ammattikorkeissa opiskelevista tarvitsevat sitä myös opintojensa suorittamiseen. Jos tenttikirjat eivät ole suomeksi (tai ruotsinkielisillä ruotsiksi), ne ovat mitä todennäköisimmin englanniksi; luennoista osa ei ole äidinkielisiä, jolloin ne todennäköisesti ovat englanniksi; opiskelijavaihdoissa käyttökieli on yleisimmin englanti. Lukioaikana hankittu riittävä englannin taito on siis ensiarvoisen tärkeä menestymisen edellytys ja antaa välttämättömiä valmiuksia jatko-opintoihin.

Jos valtakunnan tason päättäjät haluavat, että mahdollisimman monet nuoret – riippumatta heidän sosioekonomisesta perhetaustastaan – voivat menestyksellisesti jatkaa opintoja yliopistoissa tai ammattikorkeakouluissa, heidän englannin osaamisensa on turvattava. Julkisuudessa esitetään joskus ajatuksia siitä, että kaikki nuoret osaavat jo englantia ja siten sen opiskelua voisi vähentää. Tämä ei pidä paikkaansa valtaosalla opiskelijoista: englantia ehkä osataan paremmin kuin muita A-kieliä, mutta jatko-opinnoissa sitä pitää myös osata enemmän ja useammin kuin muita kieliä.

Peruskoulun vuonna 2016 käyttöön tulevassa tuntijaossa A-kielen kokonaistuntimäärä säilyy ennallaan. Siinä kuitenkin siirretään yläkoulusta yksi viikkotunti alakouluun. Koska nuoremmille oppijoille ei voi opettaa kaikkea sitä, mitä nykyään opetetaan yläkoulussa, osa nykyisistä opintosisällöistä jää väkisin käsittelemättä peruskoulussa. Koska globalisaatiokehitys kuitenkin mitä todennäköisimmin jatkuu, englannin osaaminen on nykyistään tärkeämpää jatko-opinnoissa (ja myöhemmin työelämässä). Näistä syistä lukiossa on paineita jopa lisätä A-kielen tuntimääriä, mutta ainakin lopullisessa tuntijakopäätöksessä on säilytettävä nykyinen tuntimäärä, kuten työryhmän ehdotuksissa oli tehtykin.

Ruotsin osaamisen avuksi voisi tulla lukiossa alkava B-oppimäärä

Peruskoulun nykyisessä tuntijaossa B1-ruotsia opiskellaan 6 viikkotuntia yläkoulun luokkien 7-9 aikana. Uudessa tuntijaossa näistä kaksi siirretään alakouluun, minkä vuoksi yläkoulun – eli lukiota välittömästi edeltävinä vuosina – aikana tulee kouluvuotia, jolloin ruotsia on vain yksi viikkotunti. Tämä ei riitä kielitaidon järkevään kartuttamiseen, joten tulevat lukiolaiset aloittavat ruotsin opiskelunsa alemmalla tasolla kuin nykyiset.

Työryhmän ehdotukseen sisältyy mielenkiintoinen maininta siitä, että lukiossa voidaan järjestää toisen kotimaisen kielen opetusta lukiossa alkavan B-oppimäärän mukaisesti. Tämä on tarkoitettu opiskelijoille, jotka on vapautettu lukiolain perusteella toisen kotimaisen kielen opiskelusta, mutta se saattaisi auttaa myös tavallisia nuoria saavuttamaan ruotsissa lukiolaisten nykyisen tason. Tällöin osa opiskelijoista voisi suorittaa kurssin tai kaksi alkavan ruotsin opintoja ennen varsinaisia B1-ruotsin kurssejaan ja siten parantaa valmiuksiaan. Tätä ei ehdotuksessa mainittu, mutta mielestämme siitä voisi tulla apu ruotsin osaamisen ongelmiin.

Pakollisten kurssien määrällä on vaikutusta lyhyiden kielten valintoihin

Työryhmän ehdotuksessa (s. 24) on lainattu Tilastokeskuksen taulukkoa, joka osoittaa lyhyiden kielten opiskelijoiden kokonaismäärän vähentyneen, vaikka espanjan ja venäjän suosio on hieman lisääntynyt. Peruskoulun uusi opetussuunnitelma siirtää kielten (useimmilla englannin ja ruotsin) tunteja yläkoulusta alakoulun puolelle. Tämä yhdistettynä kuntien ja valtion vaikeaan taloudelliseen tilanteeseen johtanee siihen, että peruskoulun vapaaehtoisen A2-kielen valinnat vähenevät huomattavasti. Näin ollen suomalaisten nuorten koulutuksessa kielten monipuolinen osaaminen jää lukion vastuulle: ei ole kansantaloudellisesti järkevää sysätä kielten alkeiden opiskelua yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin. Koska kansainvälisessä maailmassa toimiva Suomi ei pärjää vain englantia ja ruotsia osaavien nuorten avulla, lukion uuden tuntijaon tulisi mahdollistaa lyhyiden kielten opiskelu ja valitseminen. Tähän vaikuttaa merkittävästi pakollisten kurssien määrä.

Työryhmän tuntijakoehdotus A:ssa pakollisten kurssien kokonaismäärä on pienin, ja siten se on saanut ansaittuakin arvostelua yleissivistävyyden unohtamisesta. Kielivarannon monipuolisuuden kannalta katsoen on kuitenkin tärkeätä jättää tilaa vapaaehtoisten lyhyiden kielten valitsemiseen. Koska vaihtoehdoissa A ja B on pakollisten kurssien lisäksi määriteltä vähintään kahdeksan kurssia sekä luonnontieteellisiin että ns. reaaliaineiden opintoihin, todellinen valinnanvapaus lyhyiden kielten opiskeluun jää suhteellisen pieneksi. Työryhmän C-malli on lähimpänä nykylukiota, joten sekään ei lisänne lyhyiden kielten opiskelua, vaikka yleissivistävyys siinä toteutuu paremmin. Vaikka kielten osaaminen on siis tärkeätä, työryhmän ehdotukset eivät välttämättä tule lisäämään kielten opiskelua.

Lukion nykyistä opetussuunnitelmaa edeltäneissä järjestelmissä lyhyen matematiikan opiskelijoiden piti sisällyttää opintoihinsa lyhyt kieli; nykyisessä lukion OPS:ssa tai työryhmänä ehdotuksessa tällaista määräystä ei ole. Olisi mielenkiintoista tietää, pohtiko työryhmä mahdollisuutta velvoittaa lyhyen matematiikan opiskelija valitsemaan esimerkiksi vähintään neljä kurssia toista vierasta kieltä A-kielen ja toisen kotimaisen kielen lisäksi. Tämä vähentäisi hieman valinnaisuutta, mutta voisi olla koko maan edun kannalta järkevää.

Teemaopinnot

Työryhmän kaikkiin ehdotuksiin liittyy oppiaineiden rajat ylittäviä teemaopintoja, jotka tukisivat opiskelijoiden kokonaisuuksien hallintaa. Jotta teemaopinnot tuottavat todellista hyötyä, niitä ei ole järkevää sijoittaa lukio-opintojen alkuun, ennen kuin perustaitoja on hankittu eri aineiden kursseilla. Opintojen loppupuolelle sijoitettuna ne mahdollistavat myös englannin (tai muiden kielten) ja reaaliaineiden luontevan integroinnin. Esimerkiksi englantia hyvin osaava lukiolainen voi yhdistää historian ja maantieteen opintonsa kieliopintoihin, mikä auttaa häntä valmistautumaan myös tuleviin opintoihinsa. Kannatamme siis esitystä mutta toivomme, että teemaopinnot määritellään niin, että kieletkin voivat olla mukana niissä, eivät vain luonnontieteet ja reaaliaineet.

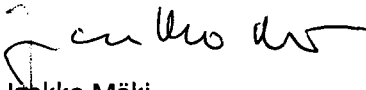
Syventävät koulutuksen järjestäjän kurssit

Kaikissa kolmessa työryhmän esityksen tuntijakoehdotuksessa – niiden taulukkomuotoisessa esityksessä – on oikeanpuolimmainen sarake, jonka otsikkona on *Syventävät koulutuksen järjestäjän kurssit*. Näitä on listattu äidinkieleen, luonnontieteisiin, reaaliaineisiin ja taito- ja taideaineisiin; niitä ei ole listattu A ja B-kieleen tai matematiikkaan. Näin muotoiltuna esitys antaa kuvan, että näissä aineissa koulutuksen järjestäjä ei halutessaan voisi tarjota syventäviä koulukohtaisia kursseja. Nykylukiossa niitä vastaavat esimerkiksi matematiikan ja kielten kertauskurssit, jotka voivat olla elintärkeitä heikommille opiskelijoille, ja siten auttavat opintojen eriyttämisessä. Ei kai työryhmä halua kohdella eri aineita eriarvoisesti? Koska nämä kurssit on joka tapauksessa tarkoitus jättää koulutuksen järjestäjän harkittavaksi, myös matematiikkaan ja kieliin on saatava mahdollisuus syventävien koulutuksen järjestäjän kursseihin.

Lopuksi toteamme vielä, että esityksessä puhutaan vain vähän erityisopetuksesta, vaikka esimerkiksi luki- ja kirjoitushäiriöisten opiskelijoiden määrä on koko ajan ollut kasvussa.

Helsingissä 3.2.2014

Suomen englanninopettajat ry

Jaakko Mäki
puheenjohtaja

LIITE:

Yhteenveto Suomen englanninopettajat ry:n lausunnosta

LAUSUNNON KESKEINEN SISÄLTÖ

LUKIOKOULUTUKSEN YLEISIÄ VALTAKUNNALLISIA TAVOITTEITA JA TUNTIJAKOA VALMISTELEVAN TYÖRYHMÄN EHDOTUS / Suomen englanninopettajat ry:n lausunto

- Englannin osaaminen on elintärkeä taito opiskelijan jatko-opinnoissa yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa
- Peruskoulun uuden OPS:n seurauksena suurin osa tulevista lukiolaisista osaa lukion aloittaessaan vähemmän englantia kuin nykyään
- Jotta lukio antaisi opiskelijoille todelliset valmiudet jatko-opiskeluun, A-kielen tuntimäärä on säilytettävä vähintään nykyisellään
- Ruotsin osaaminen tulee myös heikentymään peruskoulun uuden OPS:n seurauksena
- Sen opiskelun ongelmia saattaisi helpottaa, jos myös tavalliset nuoret voisivat osallistua esityksessä mainittuihin, lukiossa alkaviin ruotsin opintoihin
- Kansainvälistyvässä maailmassa suomalaiset nuoret tarvitsevat myös muiden kielten osaamista
- Tuntijakoehdotuksissa lyhyiden kielten valinnoille jää varsin vähän tilaa
- Kun ylimääräinen kieli oli pakollinen lyhyen matematiikan lukijoille, kieliä opittiin paljon enemmän: tällainen sidos saattaisi ratkaista koulutuksen kielivaranto-ongelmat
- Esityksen taulukoissa sarake *Syventävät koulutuksen järjestäjän kurssit* antaa kuvan, että näitä kursseja ei voi tarjota kielissä ja matematiikassa
- Tämä ei kai voi olla työryhmän tarkoitus?
- Se kohtelisi eri aineita eriarvoisesti ja vaikeuttaisi erityisesti heikompien opiskelijoiden selviytymistä lukio-opinnoistaan
- Siksi myös kieliin ja matematiikkaan on saatava vastaava maininta kuin muiden aineiden yhteydessä jo on